

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Gminy Żmudź na lata 2026 – 2030

Żmudź 2026

Spis treści

WSTĘP	3
1 SPECYFIKA GMINY ŻMUDŹ	5
2 INWENTARYZACJA USŁUG SPOŁECZNYCH.....	10
3 WNIOSKI Z DIAGNOZY POTRZEB	10
3.1 RODZINY I DZIECI	12
3.1.1 <i>Aktualny stan realizacji usług dla rodzin z dziećmi.....</i>	<i>12</i>
3.1.2 <i>Potrzeby i wyzwania w zakresie wspierania rodzin z dziećmi</i>	<i>17</i>
3.2 OSOBY STARSZE I CHORE	18
3.2.1 <i>Aktualny stan realizacji usług dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (starszych i chorych).....</i>	<i>19</i>
3.2.2 <i>Potrzeby i wyzwania w zakresie wspierania osób starszych i chorych.....</i>	<i>22</i>
3.3 OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	22
3.3.1 <i>Aktualny stan realizacji usług dla osób z niepełnosprawnością</i>	<i>23</i>
3.3.2 <i>Potrzeby i wyzwania w zakresie osób z niepełnosprawnością</i>	<i>24</i>
3.4 OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO	25
3.4.1 <i>Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego</i>	<i>25</i>
3.4.2 <i>Potrzeby i wyzwania w zakresie zdrowia psychicznego</i>	<i>27</i>
3.5 OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI	27
3.5.1 <i>Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie bezdomności</i>	<i>27</i>
3.5.2 <i>Potrzeby i wyzwania w zakresie wspierania osób w kryzysie bezdomności.....</i>	<i>28</i>
4 PLANOWANE CELE I DZIAŁANIA	29
4.1 RODZINY I DZIECI	29
4.2 OSOBY STARSZE I CHORE	30
4.3 OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ.....	31
4.4 OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO	32
4.5 OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI	33
5. POTENCJAŁ INSTYTUCJI I PODMIOTÓW DO REALIZACJI DZIAŁAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PLANU	35
6. MONITORING ..	36

Wstęp

Zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa, przeobrażenia rynków pracy, wzrost liczby potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami, przeobrażenia w obrębie rodziny, nowe formy wykluczenia społecznego, nowe ryzyka socjalne spowodowały konieczność podejmowania intensywnych działań zmierzających do rozwoju usług społecznych. Profesjonalne organizowanie i udostępnianie usług społecznych powinno zapewnić najbardziej przyjazne i optymalne warunki realizacji potrzeb osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Odbiorcami usług społecznych są wszystkie osoby, które z racji różnych uwarunkowań mogą być narażone na jakikolwiek przejaw wykluczenia społecznego czy dyskryminacji, szczególnie osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie bezdomności, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodziny z dziećmi. Istotną cechą rozwoju usług społecznych jest zdeinstytucjonalizowana forma ich udzielania, powodująca, iż usługi społeczne powinny być udzielane tam, gdzie realnie występują takie potrzeby – czyli w środowisku lokalnym, w miejscu zamieszkania.

Potrzeba realizacji procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych została wskazana, w przyjętej w czerwcu 2022 r. przez Radę Ministrów „Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Gminy Żmudź jest ważnym dokumentem w obszarze polityki społecznej na poziomie lokalnym i wyrazem zaangażowania samorządu lokalnego w planowaniu i wdrażaniu procesu deinstytucjonalizacji. Powstał w odpowiedzi na współczesne wyzwania w obszarze polityki społecznej, takie jak starzenie się społeczeństwa i inne zmiany demograficzne oraz wzrost liczby osób wymagających wsparcia.

Proces deinstytucjonalizacji pokazuje jak należy uwzględniać prawo do decydowania o sobie oraz indywidualne potrzeby człowieka wymagającego pomocy, zwłaszcza potrzebę bycia w swoim środowisku, wśród bliskich. To także troska o sprawujących opiekę członków rodziny. Zmiana charakteru istniejących instytucji całodobowego pobytu, na poczet nowych usług w środowisku lokalnym, rozbudowa systemu różnorodnych usług środowiskowych, które stworzą możliwość wyboru sposobu życia.

W przypadku dzieci daje szansę na urzeczywistnienie prawa dzieci i młodzieży do życia w rodzinach.

Obszar Deinstytucjonalizacji wpisuje się w aktualną agendę unijną na lata 2021–2027, gdzie Unia Europejska chce przeznaczyć na rozwój usług społecznych i Deinstytucjonalizację znaczne środki Europejskiego Funduszu Społecznego.

Podstawy prawne do stworzenia niniejszego Planu opierają się na krajowych regulacjach z zakresu pomocy społecznej, równości szans, a także przepisach międzynarodowych dotyczących praw człowieka. Przede wszystkim plan ten wpisuje się w założenia:

- 1) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zakładającej konieczność zapewnienia każdemu prawa do ochrony zdrowia, gdzie władze publiczne są zobowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami,
- 2) Ustawy o pomocy społecznej, określającej zasady organizacji i funkcjonowania systemu pomocy społecznej, której celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych,
- 3) Polityki publicznej pn. "Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)" przyjętej Uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. (poz. 767).
- 4) Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubelskiego na lata 2025 – 2026, przyjętego uchwałą nr LXIX/1258/2024 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 10 grudnia 2024 r., który stanowi punkt wyjścia dla opracowania lokalnych planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji realizowanych na poziomie gmin i powiatów województwa lubelskiego.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji jest zatem spójny z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu. Zawiera diagnozę sytuacji społecznej gminy, wnioski z diagnozy potrzeb, oraz określa cele jak i planowane działania. Stanowi dokument, który ma powiązać dostępne źródła finansowania, w szczególności fundusze europejskie, a także inne środki finansowe z lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji.

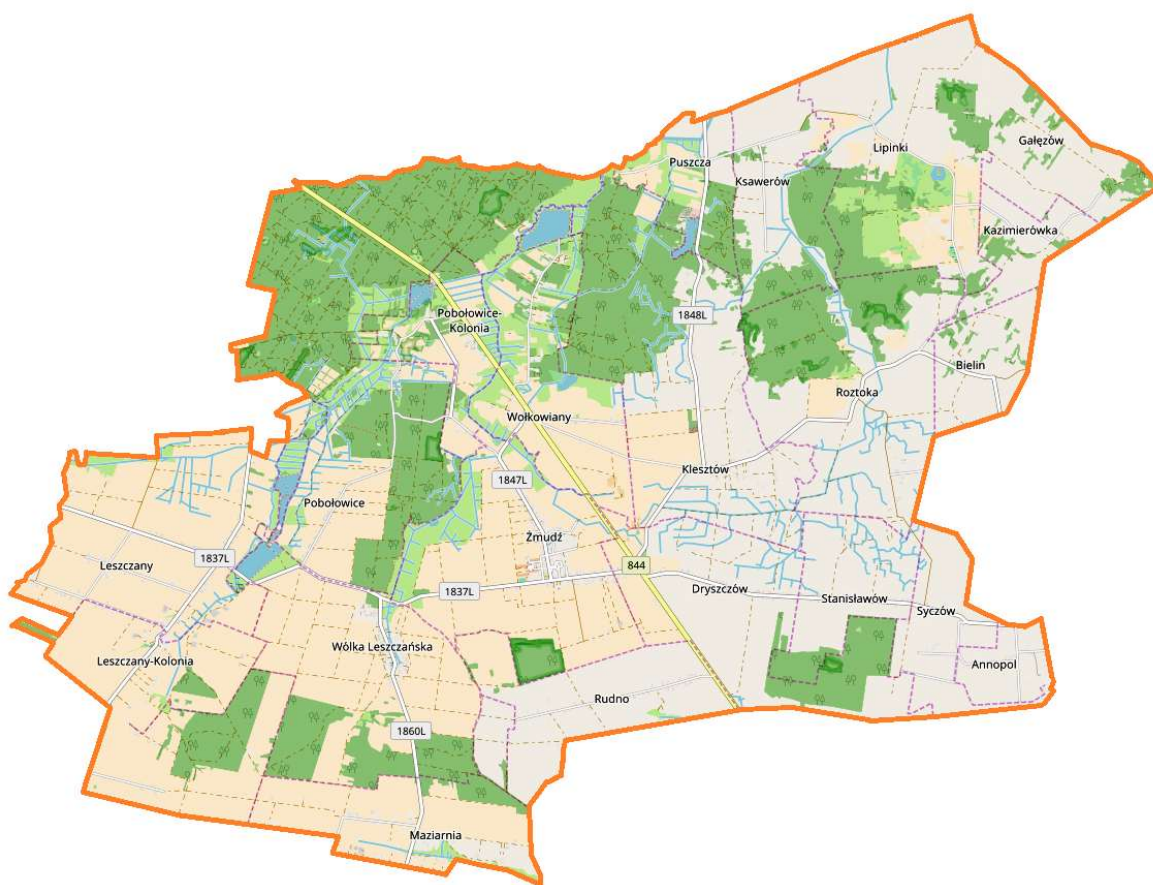
1. Specyfika gminy Żmudź

Gmina Żmudź jest gminą wiejską w województwie lubelskim, jedną z 15 gmin powiatu chełmskiego, zajmuje powierzchnię 135,8 km² co stanowi 5,5% powierzchni powiatu chełmskiego.

Graniczy z gminami: Białopole, Dubienka, Wojślawice, Leśniowice, Kamień i Dorohusk. Siedzibą gminy jest Żmudź oddalone o około 20 km od Chełma i 28 km od Hrubieszowa.

W skład gminy wchodzi 22 miejscowości, w tym 17 sołectw tj. Annopol, Bielin, Dryszczów, Kazimierówka, Klesztów, Ksawerów, Leszczany, Lipinki, Maziarnia, Pobołowice, Rostoka, Rudno, Stanisławów, Syczów, Wołkowiany, Wólka Leszczańska, Żmudź.

Rys. 1. Mapa miejscowości w Gminie Żmudź

Ukształtowanie terenu gminy przeważają obszary równinne i pagórkowate, silnie zróżnicowane, z licznymi wąwozami i formami erozyjnymi. Występują tu skały kredowe, szczególnie widoczne w rezerwacie przyrody „Żmudź”. Przez gminę

przepływają rzeki Krzywólka i Udał, a w krajobraz wkomponowane są zbiorniki retencyjne, w tym największy „Dębowy las” (27 ha). Południowa część gminy należy do Grabowiecko-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Krajobraz gminy jest mozaiką pól uprawnych, łąk i lasów, co sprzyja różnorodności przyrodniczej. Lasy zajmują około 20% terenu.

2.1. Sytuacja demograficzna

Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. Gminę Żmudź zamieszkiwało 2 895 osób.

Liczba mieszkańców Gminy Żmudź w latach 2020-2025

ROK	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OGÓŁEM	3119	3066	3024	2986	2945	2895

Źródło: Dane z UG – ewidencja ludności

W ostatnim roku liczba mieszkańców zmalała o 50 osób w porównaniu do 2024 r. Jak przedstawia powyższa tabela od kilku lat zauważalna jest tendencja spadkowa liczby mieszkańców w Gminie Żmudź.

W 2024 r. urodziło się w gminie 21 dzieci, a zmarło 45 osób, w tym 21 kobiet i 24 mężczyzn. Wobec tego przyrost naturalny w 2025 roku był ujemny i wyniósł - 24 oznacza to, że w 2025 roku więcej osób zmarło niż się urodziło.

ROK	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba urodzeń	37	19	22	20	20	21
Liczba zgonów	47	56	45	35	37	45
Przyrost naturalny	- 10	- 37	- 23	- 15	- 17	- 24

Źródło: Dane z UG – ewidencja ludności

Przyrost naturalny od 2020 roku jest ujemny, w porównaniu do 2024 r. jest o 8 osób większy w stosunku do 2025 roku.

Poniższa tabela przedstawia Jak sytuacja wyglądała zaludnienia w poszczególnych miejscowościach w 2025 r.

Liczba mieszkańców Gminy Żmudź w poszczególnych miejscowościach

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców
1.	Annopol	60
2.	Bielin	27
3.	Dryszczów	158
4.	Gałęzów	5
5.	Kazimierówka	20
6.	Klesztów	213
7.	Ksawerów	53
8.	Leszczany	340
9.	Lipinki	79
10.	Maziarnia	85
11.	Pobołowice	148
12.	Pobołowice kolonia	111
13.	Puszcza	27
14.	Roztoka	141
15.	Rudno	111
16.	Stanisławów	97
17.	Syczów	40
18.	Wołkowiany	199
19.	Wólka Leszczańska	217
20.	Żmudź	714

Źródło: Dane z UG – ewidencja ludności

Gęstość zaludnienia czyli średnia ilość osób, jaka mieszka na danej powierzchni. Wyraża się ona liczbą mieszkańców na 1 km². W 2024 r. gęstość zaludnienia w naszej gminie wyniosła ponad 21 osób na 1 km² i można powiedzieć, że pozostaje na niezmiennym poziomie od kilku lat.

Na dzień 31 grudnia 2025 roku w Gminie Żmudź zameldowanych na pobyt stały było 2856 osób, na pobyt czasowy było 39 osób.

Gminę Żmudź w 2025 roku zamieszkiwało 1 469 kobiet i 1 426 mężczyzn, w poszczególnych kategoriach wiekowych:

- liczba kobiet w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) wynosiła - 260,
- liczba kobiet w wieku produkcyjnym (18-60 lat) wynosiła - 783,
- liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym (61 lat i więcej) wynosiła - 400,
- liczba mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym (15 lat i mniej) wynosiła - 233,
- liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym (16-65 lat) wynosiła - 942,
- liczba mężczyzn w wieku poprodukcyjnym (66 lat i więcej) wynosiła - 227.

Opierając się na danych z ewidencji ludności należy zauważyć, że w Gminie Żmudź największą grupę stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym, bo aż 61% ogólnej

liczby. Mieszkańcy z grupy poprodukcyjnej stanowią 22 %, zaś przedprodukcyjnej 17% ogólnej liczby mieszkańców.

Zestawienie mieszkańców z terenu Gminy Żmudź z podziałem na płeć oraz na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2024 – 2025.

Rok	2024	2025
Ogółem	2 898	2 845
KOBIETY		
Ogółem	1476	1 443
Wiek 0-17	255	260
Wiek 18-60	799	783
Wiek 61 i więcej	422	400
MĘŻCZYŹNI		
Ogółem	1422	1 402
Wiek 0-17	220	233
Wiek 18-65	962	942
Wiek 66 i więcej	240	227

Źródło: Dane z UG – ewidencja ludności

Analizując dane zawarte w tabeli wyżej zauważymy, że nie tylko z roku na rok zmniejsza się liczba mieszkańców, ale również zmianie ulega cała struktura demograficzna gminy.

2.2. Oświata

Na terenie Gminy Żmudź funkcjonuje jedna Szkoła Podstawowa w Żmudzi, nie funkcjonują szkoły średnie. Absolwenci szkół podstawowych kontynuują naukę na poziomie ponadpodstawowym w szkołach położonych poza obszarem Gminy, przede wszystkim w najbliższym mieście powiatowym w Chełmie.

2.3. System ochrony zdrowia

Mieszkańcy Gminy Żmudź korzystają z placówki ochrony zdrowia znajdującej się w miejscowości Żmudź, jest to Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej AMIMED s.c. w Żmudzi oraz placówek na terenie miasta Chełma. Chełm jest miastem powiatowym na jego terenie są liczne publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej zlokalizowany jak również Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie.

2.4. Działalność organizacji pozarządowych

Na terenie Gminy Żmudź funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej. Należą do nich między innymi: Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych, Stowarzyszenie przyjaciół Gminy Żmudź, Stowarzyszenie emerytów i rencistów, Spółdzielnia socjalna „Dębowy Las”, Klub sportowy „Victoria Żmudź”, Ochotnicza Straż Pożarna w Żmudzi, Ochotnicza Straż Pożarna w Wołkowianach, Ochotnicza Straż Pożarna w Klesztowie, Ochotnicza Straż Pożarna Roztoce, Ochotnicza Straż Pożarna w Dryszczowie, Ochotnicza Straż Pożarna w Pobołowicach, Ochotnicza Straż Pożarna w Leszczanach, oraz Koła Gospodyń Wiejskich z miejscowości Maziarnia, Leszczany, Żmudź, Stowarzyszenie Dziarskie Wólczanki.

Stanowią one ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych oraz mają duży wpływ na sferę kulturalną Gminy. Miejscowe organizacje i stowarzyszenia aktywnie włączają się w życie społeczne organizowanych wydarzeniach kulturalno - rozrywkach, poprzez umożliwianie mieszkańcom aktywnego spędzania czasu wolnego.

2.5. Polityka Społeczna

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Żmudź odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Żmudzi oraz Środowiskowy Dom Samopomocy „Wrzos” w Wólce Leszczańskiej z filią w Wołkowianach.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone gminie wynikające z innych ustaw, na podstawie upoważnień wydanych przez Wójta Gminy, jeżeli wynikają one z przepisów prawa.

Ponadto w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Żmudzi funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, któremu zapewnia obsługę organizacyjno – techniczną i finansową.

2.6. Kultura

Gminne Centrum Kultury w Żmudzi prowadzi działalność w sferze kultury Gminy Żmudź. Głównym celem Gminnego Centrum Kultury szeroko rozumiana edukacja kulturalna poprzez organizowanie i rozpowszechnianie jej wśród społeczności lokalnej. W swojej strukturze GCK ma Bibliotekę Gminną.

2.7. Turystyka

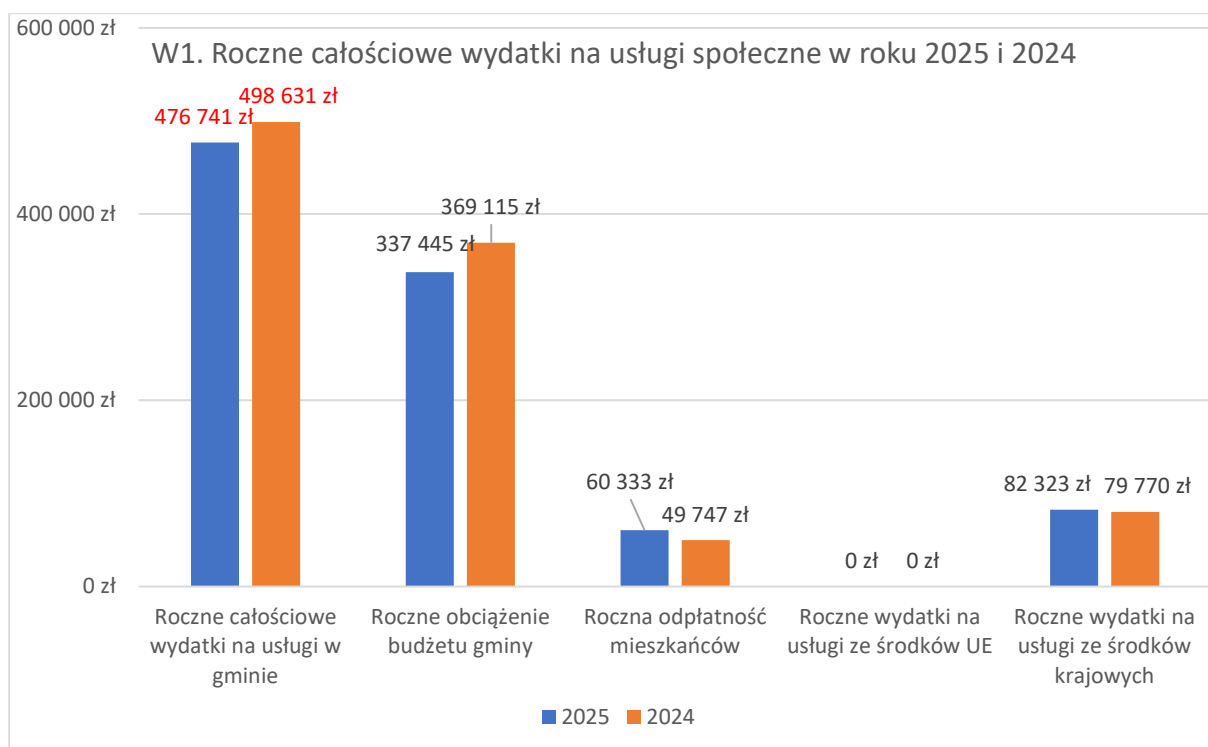
Gmina Żmudź oferuje turystykę opartą na naturze i rekreacji wodnej.

Główną atrakcją jest zalew „Dębowy Las” (27 ha) z plażą i możliwościami wędkowania położony w miejscowości Pobołowice. Rezerwat Żmudź, który ma charakter geologiczno – florystyczny, utworzony w celu zachowania unikalnych form erozyjnych, zbudowanych ze skał kredowych oraz ochrony stanowisk roślin kserotermicznych - lnu złocistego. Drewniany młyn wodno – gazowy w Pobołowicach Kolonii, drewniana kapliczka św. Jana Chrzciciela na źródle z 1857 roku w Dryszczowie, Etnograficzna Izba Regionalna znajduje się w budynku po byłej szkole podstawowej w Stanisławowie, Galeria Pieńków w rezydencji Marka Marii Pieńkowskiego w Lipinkach, Kościół Parafialny w Klesztowie pod wezwaniem wniebowzięcia NMP wzniesiony około 1772 r., oraz Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Żmudzi powstał około 1753 r. z fundacji Jana Zamoyskiego.

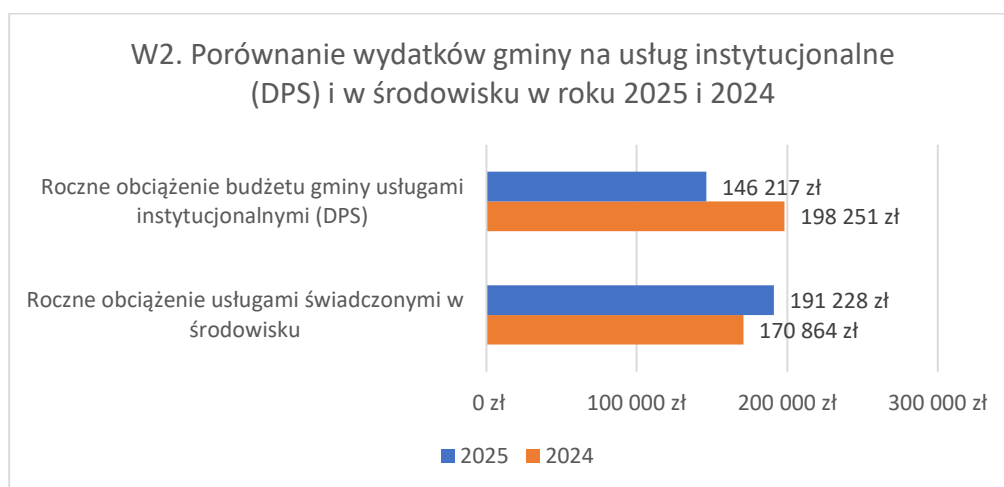
2. Inwentaryzacja usług społecznych

W ramach opracowania LPDI została przeprowadzona inwentaryzacja wydatków Gminy Żmudź za lata 2024 – 2025 na usługi społeczne. Z przeprowadzonej analizy wynika, że ich wysokość systematycznie rośnie z roku na rok.

Rosnące zainteresowanie usługami społecznymi wynika z dynamicznych zmian demograficznych, w szczególności ze wzrostu liczby osób starszych, niepełnosprawnych i w kryzysie zdrowia pozostających bez wystarczającego wsparcia ze strony bliskich.

Ponadto niektórzy mieszkańcy zostają umieszczeni w Domu Pomocy Społecznej z powodu braku rodziny lub niemożności sprawowania nad nimi opieki. Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje wówczas do DPS i przejmuje finansowanie pobytu.

3. Wnioski z diagnozy potrzeb

Zgodnie z rozwojem polityki społecznej w Europie deinstytucjonalizacja usług społecznych jest jednym z najnowszych trendów, zgodnie z którym klienci usług społecznych powinni być jak najdłużej w społeczności lokalnej, wsparcie powinno odbywać się na takim poziomie, aby nie było potrzeby umieszczania w instytucjach całodobowych.

Ta część jest poświęcona grupom społecznym, których potrzeby należy zaspokoić, aby nie zostali skazani na placówki całodobowej opieki.

3.1 Rodziny i dzieci

W systemie pomocy społecznej rodzinę rozumie się jako osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i wspólnie prowadzące gospodarstwo domowe. Rodzina dla dziecka jest najbardziej trwałym źródłem zaspokajania jego potrzeb w sferze psychicznej jak i materialno – bytowej oraz bezpieczeństwa. Obecnie rodziny napotykają wiele trudności w odnalezieniu się w zmieniającej się rzeczywistości, napotyka wiele zagrażających czynników m.in. uzależnienia, niezaradność i trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocie, przemoc jak również ubóstwo powodujące dezorganizację rodziny.

Gdy rodzina jest dysfunkcyjna i dobro dziecka jest zagrożone służby społeczne oraz instytucje podejmują działania naprawcze i obejmują rodzinę wszechstronną pomocą i wsparciem. Rodziny są monitorowane przez instytucje, otrzymują pomoc w pełnieniu poprawnych ról społecznych przez wykorzystanie własnych zasobów, znajdujących się w rodzinie, poprawę życia oraz wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Bardzo ważną rzeczą jest, aby pomoc specjalistyczna była nieodpłatna i dostępna dla rodzin o niskim statusie materialnym, co przyczyni się do zapobieganiu powielania nieprawidłowych wzorców.

3.1.1 Aktualny stan realizacji usług dla rodzin z dziećmi

Zgodnie z art.7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- niepełnosprawności;

- przemocy domowej;
- bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu;
- narkomanii;
- zdarzenia losowego lub sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ośrodek pomocy Społecznej w Żmudzi udzielił pomocy w 2024 r. i 2025 z powodów, które przedstawia poniższa tabela.

Powody udzielenia świadczeń

Powód trudnej sytuacji życiowej	2024		2025	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	28	77	32	83
Bezdomność	1	1	2	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	58	14	76
Bezrobocie	20	57	25	71
Niepełnosprawność	45	80	48	87
Długotrwała choroba	30	78	40	101
Bezradność w sprawach opiek – wych i prowadzeniu gosp. domowego	4	15	5	17
Przemoc domowa	0	0	1	3
Alkoholizm	3	3	4	6
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK	3	3	1	1

Corocznie wzrastają koszty utrzymania dzieci i młodzieży w placówkach oraz w pieczy zastępczej, mieszkańców domów pomocy społecznej oraz osób bezdomnych przebywających w schroniskach.

Na terenie Gminy Żmudź realizowane są następujące usługi na rzecz dziecka i rodziny:

1. Asystent rodziny,
2. Rządowy Program Posilek w szkole i w domu,
3. Karta Dużej Rodziny,
4. Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021 – 2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszy Społecznego PLUS (EFS+),
5. Specjalistyczne poradnictwo w OPS i szkołach.

ASYSTENT RODZINY

W przypadku uzyskania informacji przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Żmudzi rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pomimo podjętych kompleksowo działań rodzina wykazywała bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej udzielane jest wsparcie w formie asystenta rodziny.

W 2024 roku w ramach działań wynikających z ustawy Ośrodek Pomocy Społecznej w Żmudzi zapewniał rodzinom wsparcie asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa. W 2024 roku asystent rodziny współpracował łącznie z 6 rodzinami. Natomiast w 2025 r. wsparciem asystenta objęto 5 rodzin.

Głównymi problemami występującymi w rodzinach objętych wsparciem asystenta są niskie umiejętności lub niezaradność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz gospodarowania budżetem domowym, uzależnienie od alkoholu, problemy zdrowotne, w tym zaburzenia o podłożu psychicznym, zachowania aspołeczne dzieci, problemy edukacyjne i wychowawcze małoletnich, nie uczęszczanie małoletnich na zajęcia w szkole, brak kontaktu rodziców z placówką oświatową, bezrobocie, niski poziom umiejętności załatwiania spraw urzędowych, przemoc domowa.

Głównym celem asystenta rodziny jest wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, co ma umożliwić pozostanie dzieci w ich biologicznych rodzinach, zapobiec umieszczaniu ich w pieczy zastępczej lub umożliwić powrót dzieci wcześniej umieszczonych w pieczy zastępczej do ich rodzin biologicznych. Asystent podczas pracy z rodziną używa całego wachlarza metod zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych celów. Udziela pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu i podwyższaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, racjonalnego gospodarowania budżetem domowym poprzez zachęcanie członków rodziny do systematycznego wykonywania prac w domu i utrzymywania porządku, zwrócenie szczególnej uwagi na utrzymanie czystości, motywowanie do przeprowadzania drobnych remontów w domu, nauczanie sporządzania listy zakupów, założenia zeszytu wydatków, ustalanie priorytetów zakupowych i ustalania wydatków.

Asystent rodziny udziela również pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych poprzez motywowanie do skorzystania z pomocy psychologa, udziela wsparcia w napotkanych trudnościach, doradza, podnosi samoocenę, motywuje do uczestnictwa w terapii w Poradni Uzależnień od Alkoholu w Chełmie i pomaga w rozwiązywaniu konfliktów.

.

PIECZA ZASTĘPCZA

W przypadku braku możliwości zapewnienia dziecku opieki, czy wychowania przez rodziców zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej, która może być sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. W 2024 w pieczy zastępczej łącznie przebywało 5 dzieci, w tym 2 w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w 2025 r. ta sama ilość dzieci była objęta tą formą wsparcia. Odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w roku 2024 wyniosła 21 782,68zł, natomiast odpłatność w roku 2025 wyniosła 19 388,80zł.

RZĄDOWY PROGRAM POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU

Głównym założeniem Programu jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Istotnym elementem Programu jest

zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej.

Na terenie Gminy Żmudź funkcjonuje jedna szkoła podstawowa, w których dzieci mają możliwość skorzystania z posiłku. Dodatkowo z tej formy pomocy korzystają dzieci z terenu Gminy Żmudź, które uczęszczają do szkół poza miejscem zamieszkania. W 2024 roku z pomocy w formie jednego gorącego posiłku skorzystało 48 dzieci, natomiast w 2025 r. korzystało 65 dzieci.

KARTA DUŻEJ RODZINY

Ustawą z dnia 5 grudnia 2014 roku wprowadzona została Karta Dużej Rodziny, mająca zasięg ogólnopolski. Karta umożliwia członkom rodzin wielodzietnych korzystanie ze zniżek oferowanych przez podmioty publiczne i niepubliczne przystępujące do programu. Posiadacze Karty mają możliwość skorzystania ze zniżek na terenie całego kraju w m.in. sferze kulturalnej, transportowej, ulg podatkowych. Rodzice z Karty Dużej Rodziny mogą korzystać dożywotnio, a dzieci do 18 roku życia lub do ukończenia nauki maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia.

Beneficjentami programu są członkowie rodziny wielodzietnej, bez względu na jej dochód. W 2024 roku wpłynęło 8 wniosków, a wydano 15 kart., natomiast w 2025 r. wpłynęło 13 wniosków, wydano 34 karty.

PROGRAM FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA POMOC ŻYWNOŚCIOWĄ 2021 – 2027

Ośrodek Pomocy Społecznej w Żmudzi realizuje Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową współfinansowany z UE, którego głównym celem jest zapewnienie najuboższym mieszkańcom Polski pomocy żywnościowej oraz uczestnictwo w działaniach w ramach środków towarzyszących. Cele szczegółowe, to organizacja i koordynacja dystrybucji pomocy żywnościowej, przekazanie artykułów spożywczych osobom zakwalifikowanym do otrzymania pomocy żywnościowej zgodnie z zasadami PFE PŻ oraz prowadzenie działań w ramach środków towarzyszących wśród osób najbardziej potrzebujących zakwalifikowanych do objęcia pomocą żywnościową, mających na celu włączenie społeczne.

Pomoc żywnościowa trafiła w 2024 r. do 230 osób, natomiast w 2025 r. do 381 osób z Gminy Żmudź, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

SPECJALISTYCZNE PORADNICTWO W OPS I SZKOŁACH

Na terenie Gminy Żmudź zadania z zakresu pomocy społecznej, określonej w ustawie o pomocy społecznej oraz innych przepisach realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej. Jednym z działań mającym na celu pomoc rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi jest praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych. W ramach pracy socjalnej prowadzone jest poradnictwo socjalne: udzielane są informacje na temat rodzajów świadczeń, kryteriów ich przyznawania, poradnictwo dotyczące przeciwdziałania przemocy oraz o możliwościach skorzystania z pomocy specjalistycznej na terenie gminy i powiatu. Z pracy socjalnej w roku 2024 skorzystało 48 rodzin, natomiast w 2025 r. skorzystało 44 rodzin.

Uczniowie w szkole z terenu gminy korzystają z pomocy pedagogiczno – psychologicznej. Realizowane są zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, dydaktyczno – wyrównawcze, pomoc logopedyczna, zajęcia społeczno – emocjonalne oraz rozwijające uzdolnienia.

3.1.1 Potrzeby i wyzwania w zakresie wspierania rodzin z dziećmi

Rodziny z dziećmi mają specyficzne potrzeby, które często wykraczają poza podstawowe zaspokajanie potrzeb materialnych. Zmieniające się warunki życia, rosnące wymagania edukacyjne i społeczne, a także różnorodność sytuacji rodzinnych sprawiają, że wsparcie społeczne jest coraz bardziej istotne.

- Potrzebne jest podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących problematyki opiekuńczo-wychowawczej, uzależnień i problemów w nauce dzieci, rodziców i pedagogów. Ograniczone zaś zasoby finansowe mogą być wyzwaniem w realizacji kompleksowych programów wsparcia rodziny.
- Należy zwiększyć dostępność do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i rodzinnego, ponieważ poradnictwo w szkołach i OPS jest niewystarczające.

- Ważne jest podnoszenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, w tym aktywnego spędzania czasu z dzieckiem oraz edukowanie rodziców w zakresie potrzeb ich dzieci poprzez kierowanie ich na warsztaty i szkolenia.
- Istotną potrzebą wielu rodzin jest wsparcie w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Bezradność w tych obszarach jest jedną z przyczyn trudności rodzin. Istotnym wyzwaniem jest tu brak woli współpracy rodzin korzystających z pomocy społecznej.
- Zasadne jest podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz edukacji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i motywowaniu do leczenia, ponieważ problemy uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych w rodzinach często stanowią poważne wyzwanie utrudniające wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
- Niskie umiejętności oraz niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego często przyczyniają się do głębszych problemów społeczno – ekonomicznych. Potrzebne więc jest promowanie oraz ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności oraz szkolenia dla rodzin wymagających wsparcia.
- Potrzebna jest pomoc w integracji rodzin oraz motywowanie do uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym.
- Ważna jest organizacja kursów i warsztatów dla rodziców/opiekunów, pracowników instytucji działających w obszarze wspierania rodziny obejmujących takie tematy jak zdrowie psychiczne, rozwój dziecka, techniki wychowawcze, komunikacja z dziećmi, umiejętności radzenia sobie ze stresem.

3.2 Osoby starsze i chore

Starzenie się społeczeństwa jest bardzo widocznym zjawiskiem społecznym. W wyniku starzenia się społeczeństwa zmianie ulega struktura społeczna, co powoduje poważne konsekwencje, dlatego też szczególną uwagę należy zwrócić na jakość życia osób starszych, a także na problemy pojawiające się w tym okresie życia.

Problemy osób starszych wiążą się z ich osamotnieniem i wycofaniem z życia społecznego. Do grup zagrożonych ryzykiem osamotnienia należą osoby mieszkające samodzielnie, owdowiałe, rozwiedzione, starsze, renciści i emeryci. Z powodu

trudności w utrzymaniu samodzielności, problemami zdrowotnymi i ograniczoną sprawnością fizyczną, potrzebny jest coraz większy zakres usług społecznych, ponieważ osoby starsze, samotne, mają trudną sytuację materialną i znacznie gorszą kondycję psychiczną.

3.2.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (starszych i chorych)

Mieszkańcy Gminy Żmudź wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na różne czynniki. Diagnoza dotyczyła osób wymagających wsparcia z uwagi na wiek lub chorobę. Z uwagi na postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa oraz wzrastającą liczbę osób starszych konieczne jest tworzenie kompleksowego systemu wsparcia ukierunkowanego na jak najdłuższym podtrzymywaniu ich niezależności oraz autonomii, poza tym istotna jest też troska o wysoką jakość życia oraz możliwość samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Na terenie Gminy Żmudź realizowane są następujące usługi na rzecz osób starszych i chorych:

1. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
2. Program, „Korpus Wsparcia Seniorów” – realizacja Modułu II,
3. Kierowanie do domów pomocy społecznej,
4. Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021 – 2027,
5. Praca socjalna.

USŁUGI OPIEKUŃCZE I SĄSIEDZKIE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

Osoby starsze i z problemami zdrowotnymi korzystają z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. W 2024 i 2025 roku usługami opiekuńczymi w Gminie Żmudź objętych było 6 osób. Na pomoc w postaci usług sąsiedzkich nikt nie wyraził chęci. Usługi opiekuńcze wspierają seniorów w codziennych czynnościach, wymagający częściowej pomocy osoby drugiej, aby mogli pozostać w swoim miejscu zamieszkania. Pomoc w formie usług opiekuńczych i sąsiedzkich polegają w szczególności na: pomocy w przygotowywaniu posiłków, robieniu zakupów, utrzymaniu czystości w domu, pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, umawianiu wizyt lekarskich, załatwianie spraw urzędowych, czy robienie zakupów itp.

PROGRAM „KORPUS WSPARCIA SENIORÓW”

Gmina Żmudź realizuje Moduł II Programu - którego celem jest poprawa bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych w wieku 60 lat i więcej, mających problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe lub mieszkających z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wsparcia oraz wystarczającej opieki w codziennym funkcjonowaniu, przez zwiększanie dostępu do tzw. „opieki na odległość” (m.in. poprzez: monitorowania podstawowych parametrów życiowych, określenia lokalizacji, zasygnalizowania upadku, czy wezwania pomocy). Dzięki czemu zwiększone jest poczucie bezpieczeństwa u osób starszych i ich bliskich, a także większa samodzielność. Gmina Żmudź realizuje Program od 2022 r. z opasek bezpieczeństwa w 2024 i 2025 roku skorzystało 5 osób.

KIEROWANIE DO DOMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Osoby wymagające umieszczenia w domu pomocy społecznej kieruje się do odpowiedniego typu domu zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania. W domach pomocy społecznej w 2024 i 2025 roku przebywało 4 mieszkańców gminy Żmudź. Były to: Domy Pomocy Społecznej w Nowinach i w Rejowcu.

PROGRAM „ASYSTENT OSOBISTY OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ” DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Program finansowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Adresatami programu są:

1. Dzieci od ukończenia 2 r.ż. do ukończenia 16 r.ż. posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności o konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

2. Osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie:
 - a) znacznym stopniu niepełnosprawności albo
 - b) o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo
 - c) traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi w lit. a i b, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Usługi asystencji osobistej polegają na wsparciu przez asystenta osoby z niepełnosprawnością w różnych sferach życia, w tym:

1. wsparcia uczestnika w czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej,
2. wsparcia uczestnika w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról w rodzinie,
3. wsparcia uczestnika w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania,
4. wsparcie uczestnika w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowaniu się z otoczeniem.

W ramach Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024 skorzystało z wsparcia 6 osób, usługę świadczyło 4 asystentów, a w 2025 skorzystało 7 osób, usługę świadczyło 5 asystentów.

PRACA SOCJALNA

Praca socjalna świadczona przez pracowników socjalnych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Żmudzi na rzecz osób starszych polega na udzielaniu informacji dotyczących różnego rodzaju świadczeń zarówno z obszaru pomocy społecznej jak i innych instytucji zabezpieczenia społecznego. Udzielane są informacje na temat tj. możliwość wystąpienia o ustalenie stopnia niepełnosprawności, rehabilitacji w ramach NFZ, Karty Dużej Rodziny, informowanie o placówkach i instytucjach świadczących pomoc osobom starszym, schorowanym, w tym zapewniających opiekę całodobową, zasady kierowania do domów pomocy społecznej. Pracownicy socjalni świadczą pomoc w wypełnianiu wniosków o świadczenia, w kompletowaniu dokumentów do ZOL, umawianiu wizyt lekarskich, organizowaniu opieki itp.

3.2.2 Potrzeby i wyzwania w zakresie wspierania osób starszych i chorych

- Istnieje potrzeba zwiększenia dostępu dla osób starszych i chorych do usług opiekuńczych oraz towarzyszących świadczonych w miejscu zamieszkania. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa systematycznie wzrasta potrzeba zapewnienia usług opiekuńczych i sąsiedzkich w miejscu zamieszkania. Brak jest również osób chętnych do pracy na stanowisku opiekuna środowiskowego oraz osób chcących świadczyć usługi sąsiedzkie.
- Potrzeba jest zwiększenia możliwości korzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego w formie nieodpłatnej poprzez m.in. utworzenia wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.
- Ważne jest zwiększenie świadomości i poszerzenie dialogu z rodzinami i opiekunami na temat usług umożliwiających samodzielne i niezależne funkcjonowanie osób starszych i z niepełnosprawnościami, poprawa dostępu do informacji na temat form wsparcia w środowisku lokalnym. Zapewnienie usług opiekuńczych ma na celu pozostanie osoby jak najdłużej w miejscu zamieszkania.
- Istotny jest rozwój i koordynacja usług społecznych, które integrują różne rodzaje pomocy w jednym miejscu. Przeszkodą jest tu fakt braku instytucji, jak na przykład dzienny dom pomocy. Miejsce to zabezpieczyłoby podstawowe potrzeby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez m.in.: organizację transportu do miejsca świadczenia usług społecznych, a także zapewnienie posiłków.
- Ważne jest aby ukierunkować działania na aktywizację osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i innych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, aby w indywidualnie dopasowanym stopniu, mieli możliwość udziału w życiu społeczności lokalnej oraz rozwijania swoich zainteresowań, dostępu do dóbr kultury, edukacji i innych sfer aktywności.
- Zasadne jest wspieranie rozwoju wolontariatu, który będzie odpowiedzią na potrzeby osób z ograniczoną sprawnością.

3.3 Osoby z niepełnosprawnością

Osoby z niepełnosprawnościami należą do grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne i dyskryminację, napotykają szereg problemów i barier tj.: brak

zatrudnienia i trudności w znalezieniu odpowiedniej pracy, niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji.

3.3.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób z niepełnosprawnością

Na terenie Gminy Żmudź realizowane są następujące usługi na rzecz osób z niepełnosprawnością:

1. Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”;
2. Środowiskowy Dom Samopomocy „Wrzos” w Wólce Leszczańskiej z filią w Wołkowianach;
3. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wojsławicach (w sąsiedniej gminie).

PROGRAM „ASYSTENT OSOBISTY OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ” DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Program finansowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Adresatami programu są:

1. Dzieci od ukończenia 2 r.ż. do ukończenia 16 r.ż. posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności o – konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.
2. Osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie:
 - d) znacznym stopniu niepełnosprawności albo
 - e) o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo
 - f) traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi w lit. a i b, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Usługi asystencji osobistej polegają na wsparciu przez asystenta osoby z niepełnosprawnością w różnych sferach życia, w tym:

1. wsparcia uczestnika w czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej,
2. wsparcia uczestnika w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról w rodzinie,

3. wsparcia uczestnika w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania,
4. wsparcie uczestnika w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowaniu się z otoczeniem.

W ramach Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024 skorzystało z wsparcia 6 osób, usługę świadczyło 4 asystentów, a w 2025 skorzystało 7 osób, usługę świadczyło 5 asystentów.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY „WRZOS” w WÓLCIE LESZCZAŃSKIEJ (ŚDS) to dzienny ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnością intelektualną lub innymi przewlekłymi chorobami, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Placówki te świadczą usługi terapeutyczne, rehabilitacyjne i opiekuńcze, dążąc do usamodzielnienia uczestników i integracji społecznej.

Głównym celem ŚDS jest zapobieganie izolacji społecznej uczestników, poprawa zaradności życiowej i wsparcie w codziennym funkcjonowaniu. Uczestnicy korzystają z indywidualnych planów postępowania wspierająco-aktywizującego, które obejmują zajęcia w pracowniach tj. kulinarna, rękodzieła, florystyczna, stolarska oraz zajęcia rehabilitacyjne.

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ W WOJSŁAWICACH (GMINA SĄSIEDNIA)

WTZ jest placówką, która daje osobom z niepełnosprawnościami, niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej. W warsztatach organizowane są zajęcia terapeutyczne i warsztatowe. W pracowniach terapii zajęciowej przywracane są sprawności w różnych funkcjach: poznawczych, wykonawczych, motywacyjnych, emocjonalnych oraz wieloaspektowej rehabilitacji mającej wpływ na poprawę funkcjonowania fizycznego, psychicznego i społecznego. Na warsztaty w 2025 uczęszczała jedna osoba z niepełnosprawnościami z naszej gminy.

3.3.2 Potrzeby i wyzwania w zakresie osób z niepełnosprawnością

- Potrzeba zwiększenia zapotrzebowania na środki – usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością ze względu na zainteresowanie tą formą pomocy;

- Potrzeba zwiększenia dostępności do wsparcia specjalistycznego;
- Wprowadzenie działań zachęcających pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością, np. poprzez dystrybucję plakatów i ulotek, organizację spotkań dotyczących zasad prawnych zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.
- Konieczność dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- Potrzeba utworzenia grup wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami lub rodziców dzieci niepełnosprawnych;
- Potrzeba przeciwdziałania stereotypom i zwiększanie wrażliwości wśród młodych mieszkańców Gminy, na potrzeby seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Aktywizacja spotkań dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych i osób niepełnosprawnych
- Realizacja pomocy psychologicznej i poradnictwa specjalistycznego dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a także ich rodzin i opiekunów poprzez utworzenie dziennego domu pomocy.
- Konieczność realizacji usług dla rodzin osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a także dla ich opiekunów - w formie kursów, szkoleń, grup wsparcia i innych działań służących wzmocnieniu wiedzy i kompetencji w obszarze opieki nad osobą zależną.

3.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

3.4.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego

W pomocy społecznej osoba będąca w kryzysie zdrowia psychicznego, to osoba doświadczająca zaburzeń psychicznych, przeżywająca kryzysy emocjonalne i psychologiczne, jak również trudności w funkcjonowaniu społecznym wynikającym z problemów psychicznych, które utrudniają jej funkcjonowanie w środowisku rodzinnym, zawodowym i społecznym. Osoby te wymagają wsparcia w codziennych czynnościach życiowych, utrzymaniu samodzielności w środowisku lokalnym oraz integracji społecznej.

Istotnym elementem systemu wsparcia są działania profilaktyczne i edukacyjne skierowane na promocję zdrowia psychicznego, przeciwdziałania uzależnieniom i zachowaniom ryzykownym. Są to programy profilaktyczne realizowane w placówkach

oświatowych oraz inicjatywy skierowane do mieszkańców. Należy pomocą i wsparciem objąć również rodziny, których członkowie doświadczają problemów zdrowia psychicznego, a bardzo często pełnią rolę opiekunów i osób wspierających w codziennym funkcjonowaniu. Istotne jest rozwijanie usług umożliwiających podniesienie wiedzy i kompetencji członków rodzin w zakresie radzenia sobie w trudnych sytuacjach oraz wspierania osób w kryzysie psychicznym.

Na terenie Gminy Żmudź realizowane są następujące usługi na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego:

1. pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej,
2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Wólce Leszczańskiej z filią w Wołkowianach.

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W ŻMUDZI

Ośrodek Pomocy Społecznej w Żmudzi, który diagnozuje sytuację osób i rodzin, motywuje do podejmowania aktywności, świadczy wsparcie w zakresie pomocy pieniężnej i niepieniężnej osobom w trudnej sytuacji życiowej.

Pomoc pieniężna dotyczy głównie systemu zasiłków (stałych, okresowych, celowych) i przyznawana jest na ogólnych zasadach zgodnych z ustawą o pomocy społecznej.

Świadczenia natury niepieniężnej m.in. współpraca z sektorem pozarządowym odbywa się na zasadach partnerstwa, wzajemnego wsparcia w działaniach, podejmowania przedsięwzięć likwidujących bariery społeczne oraz wspierania inicjatyw sprzyjających wzmocnieniu więzi społecznych i lokalnej solidarności.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W WÓLCIE LESZCZAŃSKIEJ

W systemie wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego dużą rolę odgrywa Środowiskowy Dom Samopomocy w Wólce Leszczańskiej z filią w Wołkowianach, jako ośrodek wsparcia dla osób upośledzonych umysłowo oraz osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ B). Placówka ta zapewnia codzienne wsparcie poprzez różnorodne formy terapii, rehabilitacji oraz zajęcia aktywizujące, umożliwia uczestnikom rozwijanie umiejętności społecznych, przeciwdziała izolacji społecznej oraz podtrzymuje sprawność psychofizyczną. Środowiskowy Dom

Samopomocy dysponuje 45 miejscami dla podopiecznych, w 2024 i 2025 r. liczba uczestników wynosiła 45 osób.

3.4.2 Potrzeby i wyzwania w zakresie zdrowia psychicznego

- Zwiększenie kompetencji i kwalifikacji pracowników socjalnych do świadczenia usług społecznych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi i w zakresie zdrowia psychicznego w środowisku lokalnym poprzez np. kursy, szkolenia;
- Potrzeba promocji zdrowia psychicznego w celu zmniejszenia stygmatyzacji i zwiększenia świadomości społecznej;
- Potrzebne jest usprawnienie dostępu do usług zdrowotnych, szczególnie w zakresie zdrowia psychicznego dla społeczności Gminy poprzez nawiązywanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się działaniami w zakresie zdrowia psychicznego oraz placówkami leczenia zdrowia psychicznego;
- Realizacja programów profilaktycznych w obszarze uzależnień od substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych, a także w zakresie zachowań ryzykownych, agresji oraz cyberprzemocy.
- Utworzenie mieszkań wspomaganych dla osób z zaburzeniami psychicznymi umożliwiających funkcjonowanie w społeczności lokalnej.

3.5 Osoby w kryzysie bezdomności

Bezdomność to stan, w którym osoba nie posiada stałego miejsca zamieszkania, a więc „dachu nad głową” i miejsca, gdzie mogłaby się schronić przed złymi warunkami atmosferycznymi i poczuć się bezpiecznie. Bezdomność jest zjawiskiem społecznym, które wiąże się brakiem zaspokojenia podstawowych potrzeb, zerwaniem więzi społecznych i utratą poczucia bezpieczeństwa. Jest to jedna z najbardziej trudnych i złożonych form wykluczenia społecznego.

3.5.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie bezdomności

Ośrodek Pomocy Społecznej w sytuacji zaistnienia potrzeby pomocy osobom bezdomnym kieruje osoby na podstawie umów do:

1. Stowarzyszenia MONAR - Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Chełmie;
2. Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Chełmskie;

3. Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział Terenowy w Rybniku – Niewiadomiu;
4. Stowarzyszenie im. św. Jana Pawła II – Pomoc Potrzebującym – Rybnik Bank Drugiej Ręki w Rybniku.

ZAPEWNIENIE SCHRONIENIA OSOBOM W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI

Bezdomność to jedna z najbardziej trudnych i złożonych form wykluczenia społecznego. Z tego względu Gmina Żmudź ma podpisane porozumienie o współpracy ze Stowarzyszeniem MONAR - Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Chełmie oraz z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Chełmskie. Osoby bezdomne z terenu gminy mogą zostać skierowane do schroniska, które gwarantuje im nocleg i wyżywienie, środki czystości i higieny osobistej, pomoc w sprawach formalno – prawnych oraz realizacji indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności przy współpracy z OPS. W 2024 r. zostały skierowane 2 osoby do w/w schronisk, w roku 2025 skierowano również 2 osoby.

3.5.2 Potrzeby i wyzwania w zakresie wspierania osób w kryzysie bezdomności

- Potrzebne jest zabezpieczanie środków finansowych na zapewnienie schronienia dla osób bezdomnych.
- Zasadne jest udzielanie pomocy i wsparcia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, która może prowadzić do bezdomności, tj. osobom ubogim, zadłużonym, opuszczającym pieczę zastępczą, opuszczającym zakłady karne, doświadczającym przemocy, osobom uzależnionym od alkoholu lub środków odurzających.
- Barięą jest trudność aktywizacji świadczeniobiorców, którzy nie zawsze przejawiają chęć do podjęcia działań w celu poprawy swojej sytuacji życiowej.

4. Planowane cele i działania

4.1 Rodziny i dzieci

Cel	Nr działania	Działanie	Podmiot	Źródła finansowania
Poprawa jakości życia rodziny i dziecka poprzez rozwój systemu wsparcia rodzin w realizacji ich podstawowych zadań opiekuńczo-wychowawczych oraz wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży.	4.1.1	Organizowanie warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze i nauczycielskie dla rodziców, nauczycieli, pedagogów. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców borykających się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.	Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, GKRPA	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne
Zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do życia i wszechstronnego rozwoju.	4.1.2	Rozwój oferty kulturalno-sportowo-edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, kulturalne, sportowo-rekreacyjne. Ośrodek Pomocy Społecznej, klub sportowy	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne

Wzmocnienie systemu pomocy społecznej i wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	4.1.3	Zwiększenie intensywności, częstotliwości pracy socjalnej z rodzinami objętymi pomocą społeczną, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą. Szkolenia dla pracowników socjalnych i asystenta rodziny.	Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne
---	-------	---	---------------------------	--

4.2 Osoby starsze i chore

Cel	Nr działania	Działanie	Podmiot	Źródła finansowania
Zwiększenie dostępu osób starszych i chorych do usług opiekuńczych oraz kompleksowe wsparcie osób potrzebujących pomocy	4.2.1	Rozwój usług opiekuńczych i sąsiedzkich Kontynuacja uczestnictwa w programie Korpus Wsparcia Seniorów (usługi sąsiedzkie)	OPS, organizacje pozarządowe	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne

Przeciwdziałanie izolacji społecznej i samotności oraz umożliwienie wzajemnej pomocy i wsparcia.	4.2.3	Wspieranie rozwoju wolontariatu i promowanie usług sąsiedzkich	Organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne

4.3 Osoby z niepełnosprawnością

Cel	Nr działania	Działanie	Podmiot	Źródła finansowania
Zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej i opiekuńczej.	4.3.1	Kontynuacja Programów „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” , „Korpus Wsparcia Seniorów”.	Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne
Poprawa dostępności i jakości wsparcia oraz usług dla osób z niepełnosprawnościami.	4.3.2	Rozwijanie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych uczestniczących w formach wsparcia	Ośrodek Pomocy Społecznej, ŚDS, Warsztat Terapii Zajęciowej, jednostki samorządu	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne

		aktywizujących i integrujących społecznie.	terytorialnego w tym placówki oświatowe, kulturowe, organizacje pozarządowe	
Przeciwdziałanie stereotypom i zwiększanie wrażliwości wśród młodych mieszkańców Gminy, na potrzeby seniorów i osób z niepełnosprawnościami.	4.3.3	Aktywizacja spotkań dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych z osobami niepełnosprawnymi.	Placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, ŚDS.	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne

4.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Cel	Nr działania	Działanie	Podmiot	Źródła finansowania
Zwiększenie dostępu do specjalistycznej	4.4.1	Kontynuacja programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” ,	Ośrodek Pomocy Społecznej,	Środki własne jst., fundusze

opieki medycznej i opiekuńczej.		„Korpus Wsparcia Seniorów”.		europejskie, krajowe i inne
Poprawa dostępności i jakości wsparcia oraz usług dla osób z niepełnosprawnościami.	4.4.2	Rozwijanie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych uczestniczących w formach wsparcia aktywizujących i integrujących społecznie.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, jednostki samorządu terytorialnego w tym placówki oświatowe, kulturowe, klub sportowy, organizacje pozarządowe.	Środki własne jst., fundusze europejskie, krajowe i inne

4.5 Osoby w kryzysie bezdomności

Cel	Nr działania	Działanie	Podmiot	Źródła finansowania
Zapewnienie schronienia osobom w kryzysie bezdomności.	4.5.1	Kontynuacja współpracy ze Stowarzyszeniem MONAR - Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Chełmie, z Towarzystwem Pomocy im.	Ośrodek Pomocy Społecznej. Schroniska dla osób bezdomnych	Środki własne jst., fundusze krajowe i inne

		św. Brata Alberta Koło Chełmskie oraz Stowarzyszeniem im. św. Jana Pawła II – Pomoc Potrzebującym – Rybnik Bank Drugiej Ręki w Rybniku, zabezpieczenie środków finansowych na udzielenie pomocy dla osób bezdomnych		
--	--	--	--	--

5. Potencjał instytucji i podmiotów do realizacji działań wynikających z planu

ROLA PODMIOTÓW WE WDRAŻANIU LOKALNEGO PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE ŻMUDŹ PRZEDSTWIA SIĘ NASTĘPUJCO:

1. WÓJT GMINY ŻMUDŹ

- zarządzanie i koordynacja realizacji planu, podejmowanie kluczowych decyzji dotyczących sposobu wdrażania założeń planu oraz sposobów finansowania działań, przydział zadań, podejmowanie decyzji o zlecaniu realizacji zadań, monitorowanie wskaźników osiągnięcia celów, reagowanie na zmiany, inne w zakresie zarządzania i koordynacji.

2. JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY ŻMUDŹ

- realizacja zadań przewidzianych w planie - przypisanych do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, fakultatywnym oraz zleconym gminie do realizacji przez administrację rządową. Monitorowanie problemów społecznych, ich skali, natężenia oraz inicjowanie interwencji w tym zakresie, wnioskowanie o dokonywanie zmian w Planie Rozwoju Usług Społecznych, współpraca pomiędzy jednostkami oraz z organizacjami.

3. ORGANIZACJE SPOŁECZNE

- monitorowanie problemów społecznych, animacja życia społecznego, inicjowanie działań na rzecz mieszkańców gminy - w tym inicjatywa w zakresie wniosku o realizację zadania publicznego, realizacja zadań statutowych w zakresie usług społecznych, realizacja zadań zleconych przez Wójta Gminy Żmudź w ramach konkursów ofert oraz w formule tzw. małego grantu.

4. GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

- rola koordynatora usług społecznych w gminie, szczególnie w zakresie pomocy i integracji społecznej, ustalanie uprawnień do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, obejmowanie wsparciem własnym i przyznawanie uprawnień do

korzystania z usług pomocy i integracji społecznej prowadzonych na zlecenie gminy przez organizację lub przedsiębiorców.

6. Monitoring

Monitoring wskaźników określonych dla każdego z obszarów inwestycji będzie prowadzony na bieżąco. Na koniec obowiązywania Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Gminy Żmudź na lata 2026 -2030 zostanie opracowany raport z jego realizacji.

Obszar 1. Rodziny z dziećmi	
1.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną
2.	Liczba zorganizowanych grup wsparcia dla rodziców borykających się z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi
3.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych asystenturą
4.	Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym
5.	Liczba osób uczestniczących w warsztatach i szkoleniach podnoszących kompetencje wychowawcze
Obszar 2. Osoby starsze i chore	
6.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
7.	Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób starszych
8.	Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób starszych
Obszar 3. Osoby z niepełnosprawnością	
9.	Liczba osób objętych usługami asystenta osoby z niepełnosprawnością
10.	Liczba opiekunów formalnych objętych wsparciem szkoleniowym
11.	Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami
12.	Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami
13.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją zawodową
Obszar 4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	
14.	Liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego, które skorzystały z usług
15.	Liczba pracowników socjalnych którzy podnieśli swoje kompetencje w zakresie świadczenia usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi
16.	Liczba działań na rzecz promocji zdrowia psychicznego i zwiększenia świadomości społecznej
17.	Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego

Obszar 5. Osoby w kryzysie bezdomności

18.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, którym udzielono schronienia
-----	--